

16 November 2018
Auteur: Lotte Kamphuis

3VRAAGT: NEPNIEUWS

Samenvatting

Meerderheid jonge mensen voor verplichte les over herkennen nepnieuws

Driekwart (77%) van de jonge mensen vindt dat er in Nederland op school verplicht les moet worden gegeven over mediawijsheid. Dat blijkt uit onderzoek van 3Vraagt, onderdeel van het EenVandaag Opiniepanel, in aanloop naar de Week van de Mediawijsheid. Deelnemers aan het onderzoek geven aan het vooral belangrijk te vinden dat jonge mensen kritisch naar bronnen leren kijken en informatie leren beoordelen op betrouwbaarheid.

De grootste groep van 58 procent vindt dat de les op de middelbare school moet worden gegeven. Vijftien procent vindt het geschikt voor op de basisschool en vier procent voor vervolgopleidingen.

"Zo'n les legt de basis voor kritisch denken. Hiermee maak je de nieuwe generatie weerbaarder. Het moet echter geen les worden van: dit is nep en dit niet. Dat moet je zelf kunnen bepalen", schrijft een deelnemer. Iemand anders zegt: *"(Sociale)media worden steeds belangrijker en krijgen een steeds grotere rol in het leven. Het is goed om hier al op jonge leeftijd juist mee om te leren gaan en kritisch te leren kijken naar informatie."*

Clickbait titels

Driekwart (74 procent) van de jonge mensen denkt zelf goed in staat te zijn om nepnieuws van echt nieuws te kunnen onderscheiden. Bijna iedereen (92 procent) geeft aan wel eens nepnieuws te zijn tegengekomen. Veel deelnemers schrijven dat dit op sociale media was. Volgens hen ging het om berichten die sterk overdreven waren, een twijfelachtige of onbekende bron hadden of duidelijk onjuiste informatie bevatten. Een jongere schrijft: *"Ik zie nepnieuws vaak in gevoelige situaties, zoals de Zwarte Pieten discussie, en veelal komt het via Facebook. Het is gemakkelijk te herkennen aan de ongenueanceerde 'clickbait' titels die zeggen dat een bepaald persoon iets gezegd heeft dat buiten de context er belachelijk kinkt."*

Bronnen checken

De helft (55 procent) van de deelnemers aan het onderzoek maakt zich zorgen over de verspreiding van nepnieuws. Ze vrezen dat mensen informatie uit nepnieuws voor waar aannemen en zich hierdoor laten beïnvloeden, bijvoorbeeld in verkiezingstijd. In de open antwoorden geven panelleden aan zelf proberen om nepnieuws te ontkrachten door kritisch te kijken naar wie het nieuws publiceert, welke bronnen er zijn gebruikt en of andere betrouwbare bronnen ook over het nieuws schrijven.

Een derde (36 procent) van de jonge mensen maakt zich geen zorgen over de verspreiding van nepnieuws. Van hen denkt driekwart (75 procent) dat de zorg om nepnieuws een hype is.

"Nepnieuws is van alle tijden. Het enige dat veranderd is, is het medium sociale media waardoor iets makkelijker verspreid wordt. Gewoon je gezonde verstand gebruiken en eventueel zelf de bronnen checken", zegt een deelnemer.

Verkiezingen

Minister van Binnenlandse Zaken Kaja Ollongren kondigde in oktober aan kiezers burgers bewust te willen maken van nepnieuws in aanloop naar de verkiezingen volgend jaar. Ze sprak over een campagne die uitlegt hoe je nep- van echt nieuws kan onderscheiden. Volgens het ministerie zal de campagne niet gaan over de inhoud van de nieuwsberichten.

63 procent van de jonge mensen vindt zo'n campagne een goed idee. *"Verkiezingen zijn te belangrijk om aan het lot over te laten. Er moet zo veel mogelijk gedaan worden om correcte informatie naar buiten te brengen, zodat mensen niet stemmen gebaseerd op onjuiste feiten",* schrijft iemand. Een ander zegt: *"Niet iedereen is bewust van nepnieuws of is in staat het te herkennen. Mensen moeten leren om niet alles te geloven en om kritisch te zijn."*

Deelnemers wijzen er wel op dat het niet de bedoeling is dat de overheid gaat over de inhoud van nieuws, maar de campagne vooral moet focussen op het bewustmaken en stimuleren om informatie kritisch te lezen. Een kwart (28 procent) van de jonge mensen vindt dat er geen bewustwordingscampagne vanuit de overheid moet komen. Ze zijn bezorgd dat de overheid op deze manier mensen kan sturen in wat ze wel of niet moeten geloven, wat tot censuur kan leiden.

Over dit onderzoek

3Vraagt is onderdeel van het EenVandaag Opiniepanel en stuurt circa eens per maand een vragenlijst aan leden tussen de 16 en 34 jaar. Aan dit onderzoek, gehouden van 6 tot en met 24 novemberoktober 2018, deden 1651 deelnemers mee. De resultaten zijn na weging representatief voor vijf variabelen. Namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, stemgedrag en spreiding over het land. De uitslagen worden gepubliceerd door EenVandaag, de jongerenplatforms van NPO3 en andere platformen van de Publieke Omroep.

Nieuwsconsumptie

Meer vertrouwen in nieuws van traditionele media

Hoe vaak volg jij het nieuws via de volgende media?

	Dagelijks	Wekelijks	Maandelijks	Een paar keer per jaar	(Bijna) nooit	Weet niet / niet van toepassing
(Online) krant	47%	18%	8%	6%	19%	2%
Televisie	44%	27%	12%	1%	15%	1%
Radio	32%	21%	16%	4%	26%	1%
Websites	51%	28%	8%	3%	9%	1%
Sociale media	54%	15%	5%	3%	23%	0%
Apps	44%	18%	3%	2%	30%	3%

Meer jongeren van 25 tot 35 jaar volgen het nieuws dagelijks op televisie en radio, dan jonge mensen van 16 tot 25 jaar. Daartegenover staat dat een grotere hoeveelheid jonge mensen van 16 tot 25 jaar het nieuws dagelijks volgt via sociale media, dan jongeren van 25 tot 35 jaar.

Over het algemeen vertrouw ik nieuws dat ik lees/hoor/zie:

	Heel erg	Redelijk	Niet zo erg	Helemaal niet erg	Weet niet / niet van toepassing
In de (online) landelijke krant	32%	48%	12%	6%	2%
Op het televisiejournaal	47%	31%	12%	9%	1%
Op het radiojournaal	36%	39%	9%	6%	10%
Op Facebook	1%	12%	46%	30%	11%
Op Twitter	1%	15%	36%	24%	24%
Op Instagram	0%	7%	33%	31%	29%
Op YouTube	2%	19%	33%	27%	19%

Open antwoord: Wat maakt dat jij het nieuws uit een bepaalde bron wel of niet vertrouwt?

Deelnemers geven aan traditionele media meer te vertrouwen dan sociale media, omdat er bij de krant, radio en televisie journalisten werken van wie het de taak is om echt nieuws te brengen. Op sociale media kan iedereen die wil nieuws plaatsen en verspreiden. Jonge mensen zeggen vooral goed te kijken naar de bron(nen) van het nieuws dat ze zien op sociale media, om te bepalen of ze het vertrouwen of niet.

Hierbij een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Op social media neem ik alles met een korreltje zout, want iedereen kan alles beweren. Achter de traditionele media zit een redactie, dus vind ik betrouwbaarder."

"Alle bronnen zijn menselijk, dus niet neutraal en wel gekleurd. Maar ik ga er vanuit dat gerenommeerde media als NOS en RTL voldoende onderzoek en checks doen voor zij nieuws brengen. En gelukkig heb je tegenwoordig meerdere bronnen tot je beschikking."

"Als de informatie van een klassieke nieuwsredactie komt heb ik er erg veel vertrouwen in. Op Facebook zijn ook nieuwsmarken zoals NOS en NRC aanwezig. Deze bronnen vertrouw ik wel. Soms klik ik door naar de website en lees ik daar verder."

"De bron die het nieuws brengt is belangrijker dan het medium. Voor mij ligt het er bij sociale media aan wie het post en waar het vandaan komt."

"Op sociale media zijn veel fake accounts die nieuws verspreiden wat totaal niet waar is."

"Facebook, Twitter en Instagram gebruik ik als toegang voor verschillende nieuwswebsites. Ik vertrouw de mediums Facebook, Twitter en Instagram op zichzelf niet."

Nepnieuws

Overgrote deel is wel eens nepnieuws tegengekomen

In hoeverre denk jij echt nieuws van nepnieuws te kunnen onderscheiden?

Heel goed	14%
Redelijk goed	60%
Niet zo goed	16%
Helemaal niet goed	2%
Weet niet / geen mening	8%

Open antwoord: Waarom goed of niet goed? Waar let jij op bij het bepalen of iets echt of nep is?

Driekwart (74%) van de deelnemers denkt echt nieuws van nepnieuws te kunnen onderscheiden. Ze geven aan vooral te zien of iets echt of nep is door op de bron van het nieuws te letten, te onderzoeken wat voor bron het is en door na te gaan of meerdere bronnen hetzelfde nieuws ook melden.

Hierbij een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Ik check de herkomst van berichten en let ik op bronvermelding. Op die wijze denk ik voldoende nepnieuws te kunnen onderscheiden."

"Het meeste nepnieuws is hilarisch slecht en ongeloofwaardig dus dat scheelt. Ik let op de titel en of er spelfouten instaan. Maar er zijn wel subtielere varianten en dan is het vooral belangrijk om te kijken wie of wat het nieuws publiceert en de gebruikte bronnen"

"Door meerdere bronnen te bekijken en de betrouwbaarheid van de bronnen te checken probeer ik te achterhalen of iets betrouwbaar is. Ook ben ik meer op zoek naar meningen van experts van verschillende onderwerpen en zoek ik verdieping bij de verhalen."

"Altijd letten op de bron en je beseffen dat iedereen iets op internet en sociale media kan plaatsen. Als iets van een onbekende bron komt of er een duidelijke mening lijkt door te schemeren dan google ik het nieuws om het te controleren."

"Ik heb vaak geen idee. Ligt aan het onderwerp en of ik daar verstand van heb."

Denk je dat je wel eens nepnieuws bent tegengekomen?

Ja	92%
Nee	2%
Weet niet / geen mening	6%

Open antwoord: Hoe wist jij dat het om nepnieuws ging? Waar ging het bericht over en waar kwam je het tegen?

Het overgrote deel (92%) van de deelnemers geeft aan wel eens nepnieuws te zijn tegengekomen. In de open antwoorden komt naar voren dat dit vooral op sociale media was. Deelnemers aan het onderzoek schrijven dat ze wisten dat het om nepnieuws ging omdat het bericht sterk overdreven was, een onbekende of twijfelachtige bron had, onjuiste informatie bevatte, of meer. Ze geven aan dat bij het zoeken naar meerdere bronnen voor het nieuws, deze vaak niet te vinden waren.

Hierbij een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Ik zie nepnieuws vaak in gevoelige situaties, zoals de Zwarte Pieten discussie en veelal komt het via Facebook. Het is gemakkelijk te herkennen aan de ongenueanceerde 'clickbait' titels die zeggen dat een bepaald persoon iets gezegd heeft dat buiten context erg belachelijk klinkt. Het zijn ook meestal dezelfde personen die dit nieuws liken of erop reageren, waardoor je weet dat het nieuws een bepaalde politieke lading heeft."

"Veel nepnieuws dat ik heb gezien gaat over vluchtelingen of vaccinaties. Als je een bericht opent met veel bijvoeglijk naamwoorden, bijwoorden en/of superlatieven is dat vaak een teken."

"Er wordt dan een bepaalde bevolkingsgroep beschuldigt van iets en het wordt vooral op Facebook door (oudere) Facebook-vrienden of familie gedeeld. Vaak vanaf een 'Ik ben voor zwarte piet'-achtige Facebook pagina."

"Op facebook komt genoeg nepnieuws voorbij waar idioten intrappen. Verhalen over wapens die vluchtelingen meesmokkelen naar Europa en dan met een 10 jaar oude foto waar duidelijk Amerikaanse ATF agenten te zien zijn."

"Ik vond het nogal overdreven om te geloven dat Hilary Clinton een pedofiele sexshop had onder een pizzeria. Het was meteen duidelijk dat het nepnieuws was."

"Berichten van of over Donald Trump en/of andere extreme uitersten van het politieke of ideologische spectrum (zowel links en rechts) zijn vaak dubieus. Dan ga ik op onderzoek uit naar meerdere bronnen. Meestal kom je er al gauw achter door het te checken."

"Je hebt verschillende Facebook groepen zoals De Speld en dat is duidelijk nepnieuws. Ik weet dat, dus vind ik het grappig, maar er zijn altijd mensen die geloven wat er staat."

Zorgen om nepnieuws

55% maakt zich zorgen over verspreiding nepnieuws

Stelling: 'Door de waarschuwingen over nepnieuws heb ik steeds minder vertrouwen in de media.'

Eens	43%
Oneens	47%
Weet niet / geen mening	10%

Stelling: 'De zorg om nepnieuws is een hype.'

Eens	46%
Oneens	43%
Weet niet / geen mening	11%

Onder de jonge mensen van 18 tot 25 jaar vindt de helft (53%) de zorg om nepnieuws een hype. Bij jonge mensen van 25 tot 35 jaar vindt 39% dit.

Stelling: 'Ik maak me zorgen om de verspreiding van nepnieuws.'

Eens	55%
Oneens	36%
Weet niet / geen mening.	9%

Van de jonge mensen die zich zorgen maken over de verspreiding van nepnieuws geeft twee derde (66%) aan de zorg om nepnieuws geen hype te vinden. Van de jongeren die zich geen zorgen maken over de verspreiding van nepnieuws geeft drie kwart (75%) aan te denken dat de zorg om nepnieuws een hype is.

Open antwoord: Waarom maak je je hier wel of geen zorgen om?

Jonge mensen die zich zorgen maken over de verspreiding van nepnieuws vrezen dat mensen nepnieuws geloven en op basis hierop zich op een bepaalde manier gaan gedragen of hun keuzes hierop baseren. Bijvoorbeeld tijdens verkiezingen of in het maatschappelijke debat. Ze geven ook aan dat het chaos kan creëren of mensen tegenover elkaar kan zetten. Deelnemers die zich geen zorgen maken over de verspreiding van nepnieuws geven veelal aan dat ze denken dat nepnieuws van alle tijden is en we al het nieuws altijd kritisch moeten bekijken.

Hierbij een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Als nepnieuws bijvoorbeeld twijfel zaait of het stemgedrag van mensen beïnvloed heeft dit serieuze gevolgen. Dan beïnvloedt het de democratie en kan de samenleving verder versplinteren."

"Op social media krijgen de hardste schreeuwers de meeste aandacht. Hun posts komen vaak op andermans tijdlijn terug. Dan gaan anderen het nepnieuws of de opruiing die zij als de waarheid verspreiden zien als iets dat echt waar is. Men verliest de 'common sense' en dat is eng."

"Zorgen is een groot woord, maar ik denk wel dat het voor een heleboel misverstanden kan zorgen. Met name bij mensen die zelf minder goed kunnen inschatten of iets echt is of niet, of niet aan fact checken doen. Zodra dingen klakkeloos worden aangenomen of mensen het voor de waarheid aanzien wordt het gevaarlijk."

"Nepnieuws is van alle tijden. Het enige dat veranderd is, is het medium sociale media waardoor het iets makkelijker verspreid wordt. Gewoon je gezonde verstand gebruiken en eventueel zelf de bronnen checken."

"Ik ben altijd al een kritische lezer geweest. Nieuws moet je daarom met een korreltje zout nemen. De echt grote verhalen komen wel door."

Nepnieuws en overheid

'Het enige wat de overheid kan doen is voorlichting geven'

Stelling: 'Het is de taak van de Nederlandse overheid om nepnieuws te bestrijden.'

Eens	45%
Oneens	46%
Weet niet / geen mening	9%

Open antwoord: Waarom vind je dit wel of geen taak van de Nederlandse overheid? En als het geen taak is van de overheid, van wie dan wel volgens jou?

Jonge mensen zijn verdeeld over de vraag of het de taak is van de overheid om nepnieuws te bestrijden. Deelnemers die het eens zijn met de stelling geven aan dat de overheid verantwoordelijk is om hun burgers veilig te houden van de eventuele invloed die nepnieuws kan hebben. Tegenstanders vinden vooral dat de overheid ver weg moet blijven van de journalistiek en vrijheid van meningsuiting. Ze vrezen dat anders censuur op de loer ligt.

Hierbij een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Correcte nieuwsverspreiding is een essentieel onderdeel van de democratische rechtstaat. De overheid heeft een grote verantwoordelijkheid bij de bescherming hiervan."

"Wie bepaald wat nepnieuws is en niet? De overheid moet hier ver van blijven. Het enige wat de overheid kan doen is voorlichting geven hoe nepnieuws te herkennen."

"We leven niet in een dictatuur. De overheid dient de media zoveel mogelijk met de rust te laten."

"Als er nieuws wordt gebracht dat niet klopt, moet dit door de maatschappij, media en deskundigen onderschept en rechtgezet worden."

"Als het een taak van de overheid wordt, dan is de onafhankelijke positie van de journalistiek in het geding. Ik denk dat het grotendeels de verantwoordelijkheid is van onszelf. Wij moeten met een kritische blik naar de berichten kijken."

In aanloop naar de verkiezingen voor de Provinciale Staten en het Europese Parlement wil Minister van Binnenlandse Zaken Ollongren een bewustwordingscampagne starten tegen disinformatie en nepnieuws. De campagne moet burgers uitleggen hoe je nep- van echt nieuws kan onderscheiden en waarom je bepaalde berichten wel te zien krijgt en andere niet. Het zal niet gaan over de inhoud van nieuwsberichten.

Vind je dat de overheid wel of niet met een campagne moet komen die burgers bewust moet maken hoe je nepnieuws kan herkennen in verkiezingstijd?

Er moet WEL een overheidscampagne komen	63%
Er moet GEEN overheidscampagne komen	28%
Weet niet / geen mening	9%

Van de jonge mensen die zich zorgen maken over de verspreiding van nepnieuws, vindt drie kwart (76%) dat de overheid WEL met een campagne moet komen. Onder jongeren die zich geen zorgen maken over de verspreiding van nepnieuws, vindt de helft (48%) dat er WEL een overheidscampagne moet komen.

Open antwoord: Waarom vind je dat er wel of geen campagne moet komen?

Een meerderheid van de deelnemers vindt dat er wel een campagne moet komen. Ze denken vooral dat als kiezers bewust worden gemaakt van nepnieuws en hoe je het herkent, deze kritischer zullen worden op de informatie die ze krijgen. Op deze manier hopen ze dat nepnieuws kiezers niet zal beïnvloeden bij het uitbrengen van hun stem. Tegenstanders van het plan van de bewustwordingscampagne zijn bezorgd dat de overheid op deze manier mensen kan sturen in wat ze wel of niet moeten geloven, wat tot censuur kan leiden.

Hierbij een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Verkiezing zijn te belangrijk om aan het lot over te laten. Zoveel mogelijk moet gedaan worden om correcte informatie naar buiten te brengen, zodat mensen niet stemmen gebaseerd op onjuiste feiten."

"Tijdens de presidentsverkiezingen in Amerika is er veel nepnieuws gebruikt en daardoor is bij een aantal stemmers wel hun mening gevormd. Het is goed om dat tegen te gaan, zodat mensen goed geïnformeerd hun keuze kunnen maken."

"Niet iedereen is bewust van nepnieuws of is in staat het te herkennen. Mensen moeten leren om niet alles te geloven en om kritisch te zijn."

"Zolang het niet om de inhoud gaat van het nieuws, maar er juist om draait om de burger kritisch te leren denken, denk ik dat het goed is dat de overheid dit oppakt."

"Wanneer de overheid zich hiermee gaat bemoeien bestaat het gevaar van beïnvloeding en censuur. Het is sturing in wat voor berichten mensen voor waar moeten aannemen en welke juist niet. Daar moet de overheid verre van blijven."/>

"Ook al gaat een campagne niet op nieuwsinhoud in, het gevaar blijft dat een campagne politiek gekleurd is. Geen overheidscampagne. Dat zorgt voor meer ongeloofwaardigheid. Wel een 'Sire' achtige campagne van een onafhankelijke bron."

Een nieuwe wet in Frankrijk richt zich op het tegengaan van nepnieuws in verkiezingstijd. De wet maakt het mogelijk om in campagnetijd via een kort geding af te dwingen dat desinformatie wordt verwijderd, websites geblokkeerd of gebruikersaccounts gesloten. De Franse president Macron stelt dat dit soort wetgeving noodzakelijk is 'om de democratie te beschermen'. Critici maken zich er zorgen over dat de overheid en rechters dan gaan bepalen wat wel of geen nepnieuws is.

Vind je dat er in Nederland ook een dergelijke wet moet komen om nepnieuws in verkiezingstijd tegen te gaan?

Ja	43%
Nee	43%
Weet niet / geen mening	14%

Mediawijsheid op school

Driekwart vóór verplichte les

Heb jij op school wel eens voorlichting gehad over mediawijsheid?

Ja, op de basisschool	1%
Ja, op de middelbare school	20%
Ja, op het MBO/HBO/WO	10%
Nee	64%
Weet niet / geen mening	5%

Driekwart (74%) van de jonge mensen van 25 tot 35 jaar geeft aan geen voorlichting over mediawijsheid te hebben gehad. Onder jongeren van 18 tot 25 jaar is die groep kleiner: daar heeft 52% geen les gehad. De groep 18 tot 25 jaar geeft vooral aan op de middelbare school les te hebben gehad: 29% zegt dat. Bij jongeren van 25 tot 35 jaar geeft 13% aan op de middelbare school les te hebben gehad.

Vind je dat er in Nederland verplicht les moet worden gegeven over mediawijsheid?

Ja, op de basisschool	15%
Ja, op de middelbare school	58%
Ja, op het MBO/HBO/WO	4%
Nee	19%
Weet niet / geen mening	4%

Open antwoord: Waarom vind je dat het wel of niet verplicht moet worden?

Driekwart (77%) van de deelnemers is voorstander van verplichte les over mediawijsheid op school. Uit de open antwoorden komt naar voren dat ze het vooral belangrijk vinden dat je - in een tijdperk waarin we bijna constant online zijn - van jongs af aan kritisch naar informatie leert kijken. Tegenstanders van de verplichte les geven aan dat ze het niet de taak van een docent vinden om hierover les te geven. Ze denken dat deze zijn of haar mening over nieuws en politiek mogelijk aan kinderen op zal leggen.

Hierbij een willekeurige selectie uit de open antwoorden:

"Kinderen van nu leven in een digitaal tijdperk. (Sociale) media worden steeds belangrijker en nemen een steeds groter deel van het leven in. Het is goed om hier al op jonge leeftijd juist mee om te leren gaan en kritisch te leren kijken naar informatie."

"Misschien is de basisschool wat vroeg, maar als vak op de middelbare school erg goed. Dan krijgen kinderen/pubers echt een eigen mening. Het is dan goed om nepnieuws te helpen vermijden. Die bewustwording en kritische blik is nodig."

"Eigenlijk moet het in elk schooltype terugkomen. Afhankelijk waarmee de scholier geconfronteerd wordt. Er is nu zóveel dat via (online) media gaat, dat het voor de allerjongste kinderen al dagelijkse kost is. Het onderwijs moet meegaan in de ontwikkelingen."

"Het is belangrijk dat leerlingen leren hoe je de betrouwbaarheid van informatie beoordeelt. Die vaardigheid is de laatste decennia belangrijker geworden omdat met de komst van het internet het makkelijker is geworden om te publiceren."

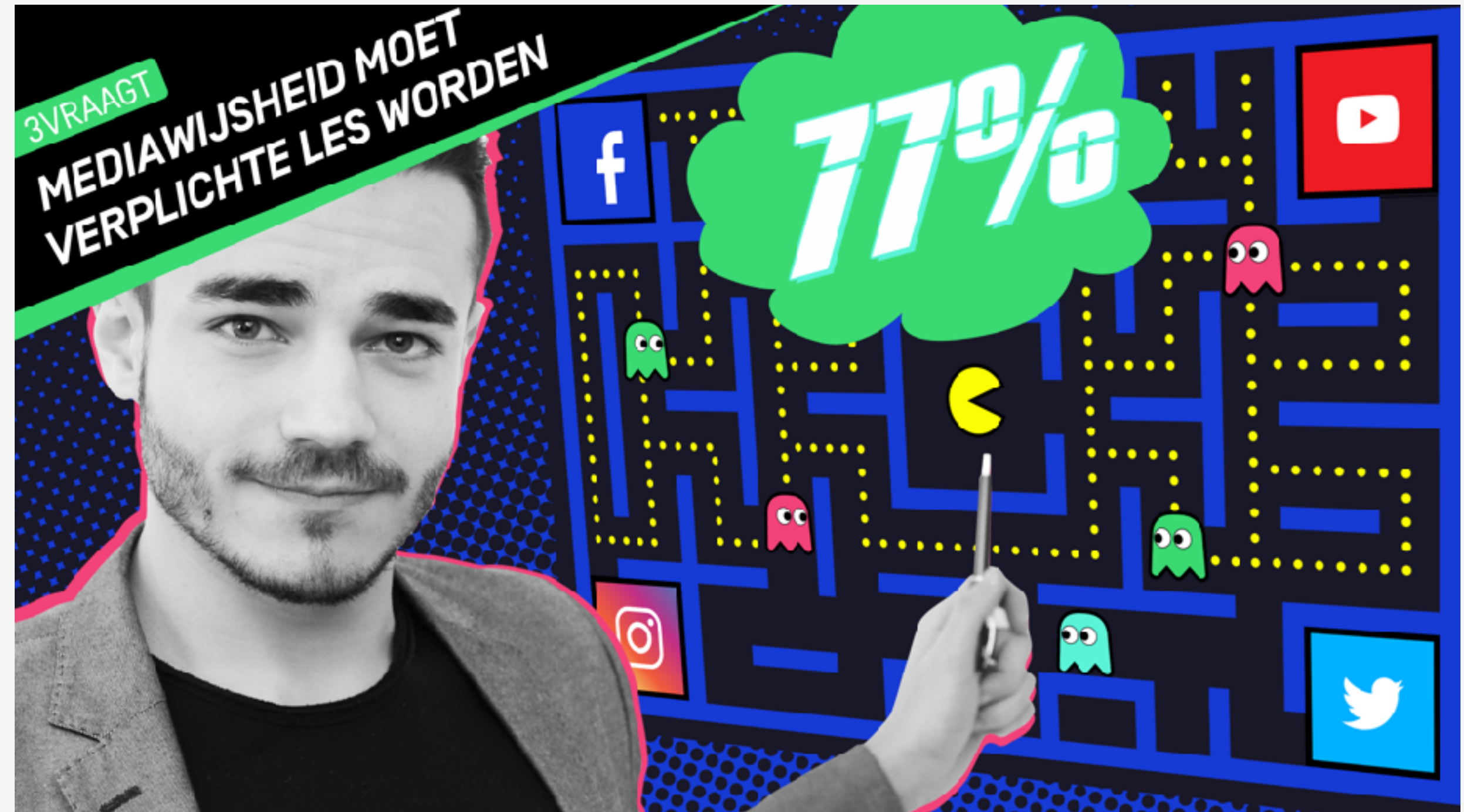
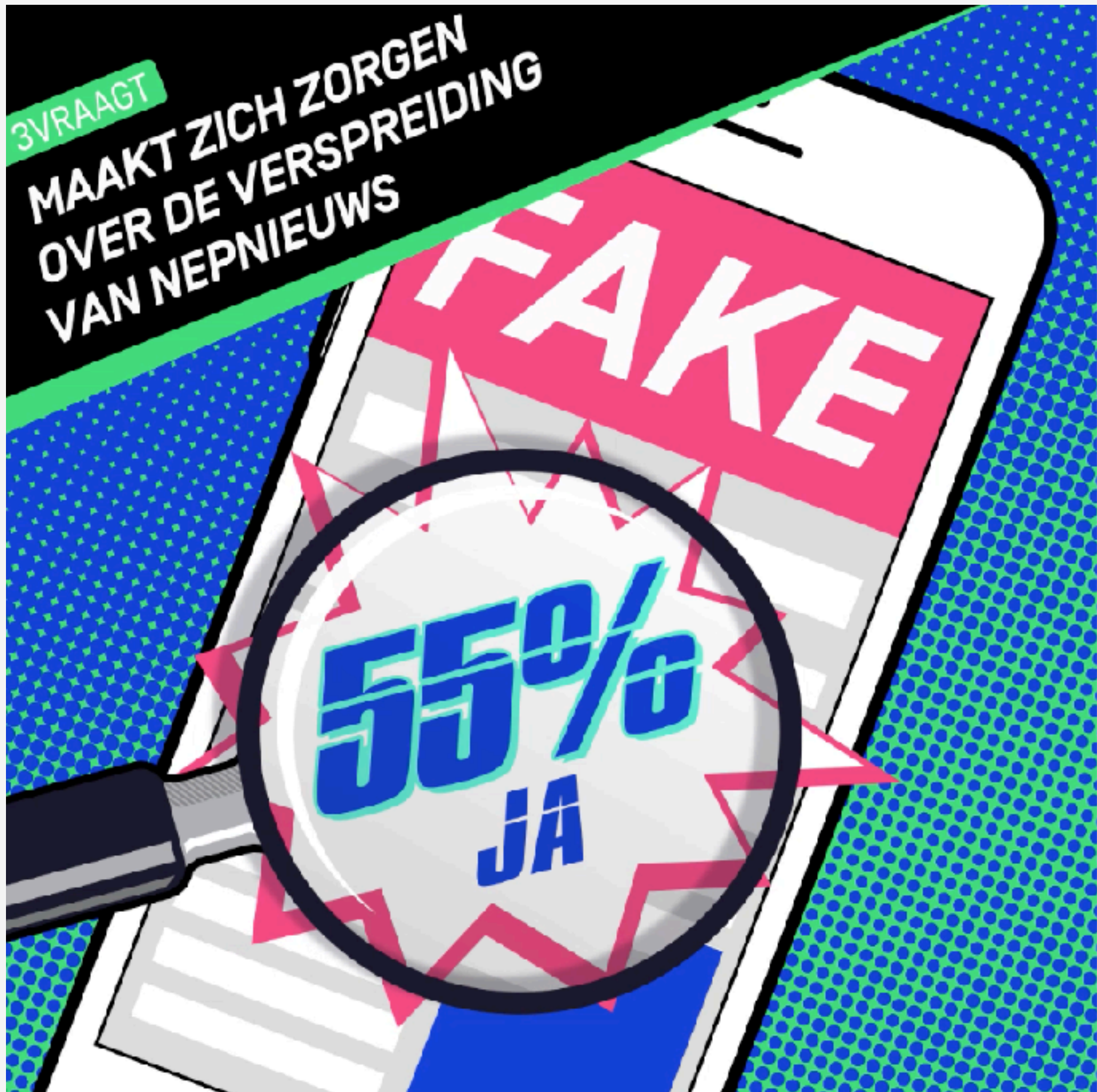
"Zo'n les legt de basis voor kritisch denken. Hiermee maak je de nieuwe generatie weerbaarder. Het moet echter geen les worden van: dit is nep en dit niet. Dat moet je zelf kunnen bepalen."

"Docenten zijn vaak sterk bevooroordeeld door persoonlijke ideologieën. Het is een slecht idee om deze mensen kinderen "wijs" te laten maken op het gebied van nieuwsgaring."

"Dit kan sturend werken, ben ik bang. Laat mensen het uiteindelijk zelf uitzoeken, dat lijkt mij het beste."

"Is een taak van de ouders in mijn ogen."

3Vraagt, onderdeel van het EenVandaag Opiniepanel

Over dit onderzoek

3Vraagt, onderdeel van het EenVandaag Opiniepanel, stuurt circa eens per maand een vragenlijst aan leden tussen de 16 en 34 jaar. Aan dit onderzoek, gehouden van 6 tot en met 14 november 2018, deden 1.651 jonge mensen mee. De resultaten zijn na weging representatief voor vijf variabelen. Namelijk leeftijd, geslacht, opleiding, stemgedrag en spreiding over het land. De uitslagen worden gepubliceerd door EenVandaag, de jongerenplatforms van NPO3 en andere platforms van de Publieke Omroep.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met onderzoeker Lotte Kamphuis: lotte.kamphuis@eenvandaag.nl.

